

ATATÜRK'ÜN GÜVENDİĞİ GENÇLİK VE EĞİTİM

E. Tümğ. MUZAFFER ERENDİL

Tabiatta önemini kaybetmeyen konulardan biri de, güven ve güvenliktir. Bu, yüzyıllardan beri yaşamını sürdüren insanların titizlikle üzerinde durdukları bir konudur. İnsan tarih boyunca, kendi varlığına sahip çıktığı gibi, malına, mülküne, ailesine ve bunun daha gelişmiş şekli olan topluma yani milletine sahip çıkmıştır. Bu, tabiattaki devamlılığın, geleceğe ulaşmanın doğal bir zorunluluğudur. Düşünen insanın kendi varlığını koruyup güvenceye alması ne kadar doğal ise, yarattığı bir eseri de ölümsüz kılmak için, onu güvenli ellere bırakıp koruması da o kadar doğaldır. İnsanlardaki bu eğilim, daha çok tehlikelere karşı korunma veya tehlikeye karşı koruma ihtiyacından kaynaklanır. Bu tehlike, tabiatın bizzat kendisinden doğabileceği gibi, insanların yönelttikleri yıkıcı ve yokedici etkilerden de ileri gelebilir.

Şüphesiz, bir devlet için en önemli konu, millî varlığın güven içerisinde bulundurulmasıdır. Millî varlığın her türlü tehlikelere karşı korunması devlet gücünü gerektirir. Çünkü, bir devletin millî varlığına yönelik tehlikeler, devletler arası nitelikte ve büyük çaplıdır. Esasen devletin varlığına ve teşkilâtlandırılmasına da bundan ötürü ihtiyaç duyulmaktadır.

Millî varlık denilince neler anlaşılır? Böyle bir sorunun cevaplandırılması, devletçe alınacak tedbirlerin çapını da belirler. Millî varlık kavramı içerisindeki unsurlar, devleti oluşturan unsurlardır ki, bunların başında milletin kendisi gelir. Çünkü bir devletin, devlet olabilmesi için önce bir topluma yani millet aşamasına ulaşmış bir topluma sahip olması gereklidir. Millet adını almış toplum, birbirine ortak kültür, yani ortak dil, tarih, duygu, gelenek gibi niteliklerle bağlı insanlardan oluşur. Atatürk "millet" kavramını şöyle açıklıyor: "Millet zengin hatıra mirasına sahip bulunan; beraber yaşamak hususunda ortak istek ve muvafakatte (razı olma) samimi olan; ve sahip olunan mirasın korunmasına beraber devam hususunda iradeleri ortak olan insanların birleşmesinden vücuda gelen cemiyete millet adı verilir".¹ Görüldüğü üzere, sahip olunan mirasın korunması ve güvence içinde bulundurulması

¹ Prof. Dr. A. Afet İnan, M. Kemal Atatürk'ten Yazdıkları: Ankara, Altınok Basım-evi, 1969, s. 12.

devleti oluşturan unsurlardan en önemlisi olan milletten fedakârlıklar istemektedir.

Devleti oluşturan unsurlardan bir diğeri de vatandır. Vatan milletin ve millî değerlerin üzerinde bulunduğu toprağı belirler. Atatürk "Vatan" kavramını şöyle belirler: "Vatanımız, Türk Milletinin eski ve yüksek tarihi ve topraklarının derinliklerinde varlıklarını koruyan eserleriyle yaşadığı bugünkü siyasî sınırlarımız içindeki yurttur. Vatan hiçbir kayıt ve şart altında ayrılık kabul etmez bir kültür (bütündür)". Vatan toprakları üzerinde milleti oluşturan insanlar yaşar, millî eserler yükselir. Vatan topraklarının içinde ecdadımız ve şehitlerimiz ebedî uykularını uyur. Bundan ötürü "Vatan" kutsaldır, onun uğrunda canlarını verenler tebcil edilirler ve şehitlik mertebesine ulaşırlar.

"Millet" ve "Vatan" bir devlet teşkilâtını gerektirmiştir ki, Atatürk devleti şöyle tanımlar: "Devlet: belirli bir bölgede yerleşmiş ve kendine has bir kuvvete sahip olan bireylerin toplam heyetinden ibaret bir varlıktır".

Buraya kadar yapılan açıklamalarla devlet ve onun unsurlarını ana hatlarıyla belirtmiş bulunuyoruz ki, bunlara devletin yürütme (İcra) unsuru olan "Hükûmet"i de katabiliriz.

Milletin kurduğu devletin vatandaşlara karşı yükümlü olduğu vazifeleri ve yetkileri vardır. Bu vazifeler Atatürk'e göre: "Memleket içinde, asayiş ve adaleti tesis ve devam ettirerek, vatandaşların her türlü hürriyetini, masun bulundurmak" ve "Dış siyaset ve diğer milletlerle ilişkileri iyi idare ederek ve içeride her nevi savunma kuvvetlerini, her zaman, hazır bulundurarak, milletin istiklâlini güvenlik içinde ve koruma altında bulundurmak"tır. Yine Atatürk'e göre: "Devlet teşkilinden maksat, bu iki vazifenin ifasını sağlamaktır."

"Millet" "vatan" ve "devlet" kavramlarını açık seçik tanımlayan Atatürk, yirminci yüzyılın büyük, devlet kurucu ve devlet adamlarındandır ki, O'nun ünü ve büyüklüğü çağdaş anlayışla kurduğu "Türkiye Cumhuriyeti"nden kaynaklanır.

ATATÜRK'ÜN BÜYÜK ESERİ VE TEHLİKELER

Atatürk, yirminci yüzyılda yetişen devlet adamları arasında, çok yönlü bir kişiliğe sahip olduğu gibi, bu yönlerden doğan birçok uygulamalarda bulunmuş ve bu uygulamalarıyla çok yönlü bir lider olduğunu kanıtlamıştır.

O'nun komutanlık, devlet kuruculuk, devlet adamlığı, inkılâpçılık, barışçılık, eğitimcilik vb. birçok yönleri belirgindir.

Atatürk'ün askerî dehası, O'nun devlet kuruculuğu ve devlet adamlığı ile devam eder ve bütünleşir. Mustafa Kemal'in devlet kuruculuğu ve devlet adamlığı Türkiye Cumhuriyetinde sembolleşir. Bu devlet, Türk Milletini, çağdaşlaşma amacına yönlendiren yüce bir siyasal teşekküldür. "Türkiye Cumhuriyeti" Atatürk'ün yüce eseri ve en büyük değer verdiği Türk Milleti-ne bir armağıdır.

Mustafa Kemal, bu eserini kurabilmek için büyük çabalar harcamış ve özveride bulunmuştur. O, zaman gelmiş, ideali uğrunda, çok sevdiği askerlik mesleğinden bile istifa etmiştir. Birçoklarının önünde tâzimle eğildiği Padişah ve Halifeye kafa tutmuştur.

Zaman olmuş, Mustafa Kemal, Sivas ve Erzurum yollarında yine ideali uğrunda parasız kalmış, O'nun ve arkadaşlarının günlük yiyeceklerini sağlamak sorun olmuştur. O'nun Sivas'tan Ankara'ya gelişinde, Ankara'nın hamiyetli Müftüsü halktan para toplamıştır.

Mustafa Kemal, Türk Millî Mücadele hareketini başlattığı zaman, yokluk içinde, vefakâr ve cefakâr Türk Milletine güvenmiştir. Millî Mücadelenin eylem döneminin başlangıcı 19 Mayıs 1919 kabul edilirse, Türk Milletinin bağımsızlığını güvenceye alan Lozan Barış Antlaşmasınının 24 Temmuz 1923'teki imza tarihine kadar dört yılı aşkın bir zaman süresi geçmiştir ki, bu yıllarda Mustafa Kemal Türk Milletininin maddî-manevî gücünü seferber etmekle beraber, cephelede çaba harcamıştır.

Büyük Taarruzla doruk noktasına ulaşan askerî harekâtta sonra, Lozan Antlaşması sırasında İsmet Paşa'nın başını çektiği siyasî tartışma ve mücadelelerden sonra "Türk İnkılâbı sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik alanlardaki yenilikler ve reform hareketleriyle belirgindir. Bu reformların ortak amacı kalmışlıktan kurtularak, çağdaş ve ileri milletlerin refah ve mutluluk düzeyine ulaşmaktır. Bu amaç başta bütün kurumlarıyla devletin güven içinde bulundurulması ve reformların korunmasıyla mümkündür. Bu nedenle öncelikle Türk inkılâbının hedefini iyi kavramak gerekir. Atatürk: "İnkılâbın hedefini kavramış olanlar daima onu korumaya muktedir olacaklardır" diyerek buna işaret etmiştir.

Her iyi eser, her güzel şey, bazı tehlikelerle karşı karşıyadır. Bu tehlikeler hem yurt içinde, hem de yurt dışında olabilir. Bundan ötürü Atatürk: "Ülkemizin ve İnkılâbımızın içlerinden ve dışarıdan gelebilecek tehlikelere karşı ko-

runması için, tüm milliyetçi ve cumhuriyetçi güçlerin bir yerde toplanması gereklidir” diyerek koruyucuların dikkatini çekmek gereğini duymuştur.

Atatürk'e göre: “Felâket başa gelmeden önce, onu önleme ve ondan korunma çareleri düşünölmek gerekir”.

ATATÜRK ESERİNİ GENÇLİĞE EMANET ETTİ

Atatürk eserini, hayatta bulunduğu sırada engin sevgi ve güven duygularıyla dolu olduğu Türk gençliğine emanet etmiştir. O, bu inancını, daha 1919'da Millî Mücadele hazırlıkları sırasında koruyor ve Türk gençliğine dayanmak istiyordu. O'nun şu sözleri buna kanıttır: “Herşeye karşın muhakkak bir nura doğru yürümekteyiz. Bende bu imanı yaşatan güç, yalnız aziz memleket ve milletim hakkındaki sonsuz sevgim değil, bu günün karanlıkları, şarlatanlıklar içinde sırf gerçek vatan aşkıyla ışık serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümündür”. Gerçekten de Mustafa Kemal Paşa, Türk Bağımsızlık Mücadelesini zinde güçlere, inanmışlara ve gençlere dayanarak plânlamış ve bu aktif gücü, plânlarının uygulamasında beceriyle kullanmış ve yönetmiştir. İstiklâl Savaşının dört yıl süren çabasında gençlik cephe de O'nunla omuz omuza çarpışmış, büyük kısmıyla yaşlılar ve kadınlar cephe gerisinde şükranla anılan hizmetler yapmışlardır.

Türk İnkılâbının “Reformlar” dönemi, cephedeki savaşın kazanılmasından daha kolay olmamıştır. Yerleşmiş ve kökleşmiş tutum ve geleneklere karşın, medeniyet yolunda verilen bu mücadele de zorlu geçmiştir. Altı yüz yıllık Osmanlı döneminin alışkanlığı, Padişahlık ve Hilâfet müessesesinin aldatıcı görüşü, Cumhuriyet ilânı sırasında bile etkisini sürdürmüştü. Cumhuriyet, Mustafa Kemal'in kafasında millî egemenlik yollarını açan bir yönetim şekli olarak kurulmuştur. Mustafa Kemal'in en büyük eseri Cumhuriyet, O'nun tarafından en sağlam güvence unsuru olan gençliğe hem armağan edilmiş, hem de gençliğin koruyuculuğuna teslim edilmiştir. “Ey yükselen yeni nesil, gelecek (istikbâl) sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve devam ettirecek sizsiniz”.²

NASIL BİR GENÇLİK ?

Atatürk, Cumhuriyeti kurmakla Türk gençliğine de önemli imkânlar sağlamıştır. Unutulmamalı ki, Cumhuriyet Osmanlı Devletinden medrese-

² Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri: C.2, s. 184.

lerle, bunların yanında yetersiz sayıda maarif okulları teslim almıştır. Bir de bunlara dinî öğretim yapan "Mahalle Mektepleri" ilâve edilebilir.

Atatürk'ün Cumhuriyet dönemi her bakımından millî eğitim seferberliğinin aşkla ve şevkle sürdürüldüğü bir dönemdir ki, bu seferberlikte okur yazar olmadığı halde yaşlılar, geçkinler bile "Millet Mekteplerinde" inançla yerlerini almışlardı.

Bugün bilimsel yöntemlerle idare edilen eğitim ve öğretim kuruluşları, yetenekli öğretim kadroları, noksanlarına rağmen kesintisiz yürütülen programlar, "dün"le kıyaslanamayacak kadar iyidir. Lâik eğitim düzeni konunun başka bir yüzüdür. Bu eğitim imkânlarının yarattığı ortamda, Cumhuriyet idaresinin ruhunda mevcut olan dinamizm gençlikten de millî görevler ve yükümlülükler ister. Bu yükümlülük, çok çalışarak kendini hayata hazırlamak, Türkiye Cumhuriyeti'ne yönelebilecek tehlikelere karşı uyanık olmak, çağdaş uygarlığa katılabilecek şekilde kendini bilim ve teknolojiye hazırlamaktır. Bunu yaparken de taklitçilik şeklinde değil, bilinçle uygulamak ve Türk Milletinin yapısına uygun olanı seçmektir. Atatürk bunu şöyle dile getirir: "Biz, Batı uygarlığını bir taklitçilik yapalım diye almıyoruz; onda iyi olarak gördüklerimizi, kendi bünyemize uygun bulduğumuz için dünya uygarlık düzeyi içinde benimsiyoruz. Doğal olarak izlenecek yol bilimsel bir nitelikte olarak safsatalardan arınmış olacaktır". "Dağları delen, göklerde uçan, göze görünmeyen yıldızlara kadar her şeyi gören, aydınlatan, inceleyen uygarlığın, güç ve yüceliği karşısında, Ortaçağa yarasır düşüncelerle ilkel, asılsız şeylere inanmakla yürümeye çalışan milletler, yokolma ya da esir olarak ve horlanarak yaşamak zorunluluğundadırlar".

EĞİTENLERE DÜŞEN GÖREVLER

Atatürk, öğretmen olmaya büyük istek ve hattâ iştiyâk duymuştur. Bu, O'nun, bir milletin hayatında eğitimin oynadığı rolün önemine verdiği değerden ileri gelir. O'na göre: "Eğitimidir ki bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir toplum olarak yaşatır, ya da bir milleti köleliğe ve yoksulluğa düşürür". Bu kuralı ortaya koyduktan sonra yine O'nun sözleriyle "Milletleri kurtaranlar, yalnız ve ancak öğretmenlerdir".³

"Bir kütile, millet olabilmek için, mutlaka eğitimcilerle muhtaçtır". Bunun da önde gelen temsilcileri öğretmenlerdir. "Öğretmenlerden yoksun bir millet, henüz millet adını almak yeteneğini kazanmamıştır". Bundan ötürüdür

³ a.g.e.; s. 235.

ki, millet aşamasına ulaşmış, eğitimin kadir ve kıymetini anlamış ileri düzeydeki toplumlarda öğretmenlerin saygın yeri tartışılmaz. “Dünyanın her tarafında öğretmenler insan toplumunun en özverili unsurlarıdır”. Okullar, üniversiteler, akademiler ve benzeri kurumlar, insan unsurunu şekillendiren, düşündüren, kendisine, ailesine ve yurduna faydalı hale getiren eğitim tesisleridir. Bu tesisler her yönden saygınlığa lâyıktır. Çünkü “Okul, genç beyinlere, insanlığa saygıyı, millet ve ülkeye sevgiyi, bağımsızlık onurunu öğretir”⁴ yine Atatürk’e göre: “Okul sayesinde, okulun vereceği bilim, teknik ve fen sayesinde ki, Türk Milleti, Türk sanatı, ekonomisi, Türk şiir ve edebiyatı bütün güzelliğiyle gelişir”. “Bilim ve teknik öğrenimin faaliyet merkezi okuldur”.

Eğitimin temel unsuru insan, yani gençler ve öğrencilerdir. Öğrenciler, öğretmenin elinde şekillenir ve olgunlaşır. Atatürk’ün 1924 lerdeki sözlerine göre: “Yeni kuşak, en büyük Cumhuriyetçilik dersini öğretmenler topluluğundan alacaktır”. Yine O’na göre: “Gençliği kesinlikle ülkücü (ideal sahibi) ve ülkeyle ilgili olarak yetiştirmek herkesin, hepimizin, her devlet adamının başta gelen görevidir”.

Atatürk’ün eğitimdeki direktifi şu haklı sözlerinde halâ canlılığını korumaktadır: “Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz öğretimin sınırları ne olursa olsun, onlara temel olarak şunları öğreteceğiz: 1) Milletine, 2) Türkiye Devletine, 3) Türkiye Büyük Millet Meclisine düşman olanlarla mücadele lüzumu. Fertleri bu mücadele silâh, gereç ve araçlarıyla donatılmış olmayan milletlerin yaşamasına imkân yoktur”.⁵ Yine O’nun işaret ettiği şu önemli konuya da değinmekte yarar vardır: “Gençliği yetiştiriniz. Onlara bilim ve kültürün pozitif düşüncelerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız. Hür fikirler uygulamaya konulduğu vakit Türk Milleti yükselecektir”.

Eğitimde özgür düşüncenin önemi tartışılmaz; “Barika-i hakikat müsadem-i efkârdan doğar (Gerçek, düşüncelerin çarpışmasından doğar)” kuralı her dönemde geçerliliğini korumaktadır. “Cumhuriyet öğretmenlerinden ‘düşüncesi özgür, vicdanı özgür, sezgi ve anlayışı özgür’ kuşaklar yetiştirmesini ister”. Atatürk’ün sözleriyle “Bireyler düşünür olmadıkça kitleler istenen yönlere herkes tarafından çekilebilir”.

⁴ a.g.e.; s. 43.

⁵ a.g.e.; s. 164.

Millî ahlâk gençlerin yetiştirilmesinde önemli bir faktör olarak, değerini her zaman korumuş ve koruyacaktır. Bu, vatan sevgisi ve vatanın korunmasında vazgeçilmez bir unsurdur. "Hiçbir millet yoktur ki, ahlâkî temellere dayanmadan yükselsin". Millî ahlâkın kaynakları Türk Milletinin gelenekleridir. "İnsanlar, göreneklerini, törelerini, duygularını, eğilimlerini, hattâ düşüncelerini çoğaltma ve eğitmede, içinde yetiştikleri toplumun genel eğiliminden kurtulamazlar".

GENÇLİĞE DÜŞEN VAZİFELER

Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti günümüzde yegâne bağımsız Türk Devletidir. Yine iyice bilinmelidir ki, dünya üzerindeki Türkler sadece Türkiye Cumhuriyetinde yaşamamaktadır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyetinin gücü sayesinde, sağlanan özgürlük, bağımsızlık ve yaşama imkânları; ülkesiyle, halkıyla ve millî değerleriyle devletin güçlü olmasına bağlıdır. Atatürk'ün kurduğu bu devletin gücü, gençliğin güçlü olmasıyla artar ve yücelir. Devletin sağlam, uzun ömürlü ve köklü olabilmesi, düşüncede, bedende ve yetenekte üstün bir gençliğin varlığına bağlıdır.

Atatürkçü düşüncede "Türk, Öğün, Çalış, Güven" özdeyişinin seçkin bir yeri vardır. Atatürk: "Ne mutlu Türküm diyene" dediği zaman engin duygularını dile getirir, bunu söylemekten büyük kıvanç duyardı. O'na göre: "Millî benliğini bilmeyen milletler, öteki milletlerin avıdır".

Atatürk der ki: "Hiçbir şeye ihtiyacımız yok, yalnız birşeye ihtiyacımız vardır çalışkan olmak". Çalışmak ve özellikle bilinçli çalışmak, bütün başarıların anahtarıdır. Gençlik çalışmakla yurdunu ve ülkesini geri kalmışlık ayıbından kurtarabilir ve ülkesini beklenen, amaçlanan düzeye ulaştırabilir. Yine Atatürk'e göre: "Çalışma, kişisel ve toplumsal bir zorunluluktur". Bu zorunluluğa bütün millet bireylerinin takatları ölçüsünde katılmaları gerekir. Yine O'na göre: "Tabiat, birşey vermez; her şeyi kazanmak gerekir". Ayrıca, "Çalışmaksızın, düşünsel gelişme ve ahlâkî olgunlaşma imkânsızdır". Bilinmesi gereken diğer bir husus da: "Sonuçsuz uğraşı, çalışma sayılmaz".

Gençliğin Atatürk'ü ve O'nun ilkelerini iyi kavraması, özellikle O'nun amacını bütünüyle bilmesi ve değerlendirmesi şarttır. "İnkılâpların amacı, Türkiye Cumhuriyeti halkını tümüyle çağdaş ve bütün anlam ve biçimiyle uygar bir toplum haline kavuşturmaktır". Bu amaç, Türk gençliğinin tutacağı yol olmalı ve çalışmalarda gözden uzak tutulmamalıdır. Bilinçli çalışmalar bir amaca yönelik olduğu zaman değer kazanabilir.

Gençlik kendini maddî ve manevî yönden hazırlayıp, geliştirmeli ve Atatürk'e lâayık olduğunu böylece kanıtlamalıdır. O, bu konuda şöyle buyuyor: "Cumhuriyet, düşünceli, bilgili, kültürlü, sağlam vücutlu ve yüksek karakterli koruyucular ister".

Atatürk'ün meşalesini, ancak onu teslim alan güçlü bir gençlik hedefine ulaştırabilir. "Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur".